

Lubosć ke Knjezej a k swojemu blišemu

Ty dyrbiš Boha,
swojeho Knjeza, lubować
z cyłej swojej wutrobu,
z cyłej swojej dušu
a z cyłej swojej myslu
a ze wšitkej swojej mocu
a swojeho blišeho kaž sam sebje.

Mk 12,30–31

Hdyž chceš, zo maja ludžo tebe za moralisce dobrego čłowjeka, dyrbiš džensa w našim kraju wysoki narok spjelnić. Tole maš na kóždy pad činić a druge wěcy dyrbiš wostajić. Někotre słowa njesměš na žadyn pad wuprajic, k druhim přiležnosćam pak maš pozitivne stejišćo zabrać. Štó pak praji, zo je to woprawdže dobre, štož runje jako dobre a moralisce prawe plaćić? Mamy prawidła za dobre žiwjenje, kotrež přeco a wšudžom plaća? Abo eksistuje prawidło, kotrež steji nade wšitkimi druhimi prawidłami? Z podobnym prašenjom přistupi jónu jedyn z pismawučenyh k Jezusej a so jeho woprašo: „Kotra je najwažniša kaznja přede wšitkimi?“ (Mk 12,28)

Židža mějachu tehdy a maja tež džensa hišće kopicu kaznjow a prawidłow, kotrež dyrbiš dodžerjeć, zo připóznaje Bóh će po jich měnjenju jako dobrego a pobožneho čłowjeka. Poprawom je nimale njemóžne, zo přeco wšitke kaznje

dodžeržiš. Jara praktisce by było, hdy by jasne było, kotre kaznje su wosebje wažne a kotre su mjenje wažne. Tajke jasne zastopnjowanje pak podawa Jezus tu samo pobožnemu židej ze słowami:

„Najwažniša kaznja je ta: ‚Posluchaj, Israello, Knjez, naš Bóh, je jenički Bóh, a ty dyrbiš Boha, swojeho Knjeza, lubować z cyłej swojej wutrobu, z cyłej swojej dušu a z cyłej swojej myslu a ze wšitkej swojej mocu.‘ Druha pak je ta: ‚Ty dyrbiš swojeho blišeho lubować kaž sam sebje.‘ Žana wjetša kaznja njeje dyžli ta.“

Wobě sadže, kotrež Jezus tu mjenuje, pochadźatej ze Stareho zakonja. Jezus pochahuje so z tym na židowsku wěru. Tola tak

Jezus z tym praji, zo njeje wužitne, hdyž wšitke prawidła Stareho zakonja dodžeržuješ, ale twoja wutroba wostawa zymna. Wobě sadže kruće hromadže słušetej. Njemóžeš wo sebi samym prajic, zo Boha lubuješ, mjeztym zo swojich sobučłowjekow zacpěwaš abo samo złoštnje z nimi wobchadžeš. Runje tak to njefunguje, hdyž Boha zacpěwaš, ale měniš, zo dosaha, hdyž druhim čłowjekam pomhaš. Runje to móžemy hustodosć wobkedžbować: Ludžo drje druhim čłowjekam pomhaja, ale poprawom chcedža z tym jenož pokazać a dopokazać, kajcy dobri su. Při tym so wo čłowjekow, kotrymž pomhaja, we woprawdžitosći scyła njezajimuju.

Jako wěriwy čłowjek wěm, zo Bóh mje lubuje. W žiwjenju a smjerći Jezusa je mi Bóh to jasne pokazał. Tehdla sym nutřkownje swobodny. Můžu Božu lubosć wrócić ze swojej lubosću k Bohu. Hdyž pak Boha „z cyłej swojej wutrobu, z cyłej swojej dušu a z cyłej swojej myslu a ze wšitkej swojej mocu“ lubuju, njemóžu hižo swojeho blišeho zacpěwać. Hdyž jako křesćan druhim čłowjekam pomham, pokazuju z tym předewšěm swo-

ju džakownosć k Bohu. Njebudźmy z tym zwjeršni w kraju, hdžež su mnozy ludžo na Boha zabyli a z tym tež swojich sobučłowjekow z wočow zhubili. **Krystof Rummel**

Marja Simonowa skutkowaše we wójnemaj 1866 a 1870/71 mjez zranjenymi na bitwiščach. W awgusće wopominamy 200. narodniny serbskeje samaritanki, kotraž pochadže ze Dobruše pola Budyšina.

Repro: zběrka Trudla Malinkowa

Dobri přeceljo wobohaća žiwjenje

Lube džěci, lěčne prózdny su nimo. Šula so zaso započina. Zawěsće wjeseliće so hižo na swych šulskich towaršow. Někotrych snano cyte prózdny widźeli njejsće a chceće rady zhonić, što su dožiwili. Mjez nimi su zawěsće tež dobri přeceljo. Nětko maće skónčnje zaso čas so z nimi hromadže hrajkac, sej wšitko wažne powědać abo zhromadnje lód jěsć kaž Jank a Julija. Snano přińdžeće tež do noweje rjadownje a njeznajeće hišće telko druhich džěci. Potom přeju wam, zo namakaće spěšnje dobrych přecelow.

Přeceljo su jara wažni. Z nimi hromadže bul kopać, do kina hić abo lego twarić je wulke wjeselo. Někotre hry tež docyła sami hrać njemóžeće. Wažne je, zo smě kóždy raz postajić, što so čini. Hewak čuje so něchtó zanjechany. Dobře přecelstwo wučinja, zo je mjezsobny wobchad wobhladniwy a kedźbliwy. Potom móžeš sej tež dowěrjeć, sej wšitko powědać a potajnstwa džělic.

Přeceljo tróštuj so tež mjez sobu, hdyž su zrudni. Husto hižo pomha, hdyž móžeš někomu powědać, što tebe čěsni a swoje starosće džělic. Jedne pokojace a posylnjowace słowo je častodost wulka podpěra. Druhdy maja přeceljo dobre ideje, kak by so móhla situacija polěpšić. Woni sej rady mjez sobu pomhaja a pod pažu přimaja. Mjez dobrymi přecelami móža pak tež raz zwady nastać. Potom je wažne wo

konflikće rěčec, sej wšelake mjenjenja woměrje naposkać a zhromadnje problem rozrisać. Dobri přeceljo naše žiwjenje wobohaća.

W bibliji namakamy tehorunja někotre přiklady za dobre přecelstwa. W Starym zakonju zwjazowaše Dawida a Jonathana hłuboke přecelstwo. Jonathan bě syn krala Saula. Tutón přesčehowaše Dawida, dokelž bě žarliwy na jeho wuspěch. Jonathan pomhaše swojemu přeceljej Saulej čeknyć.

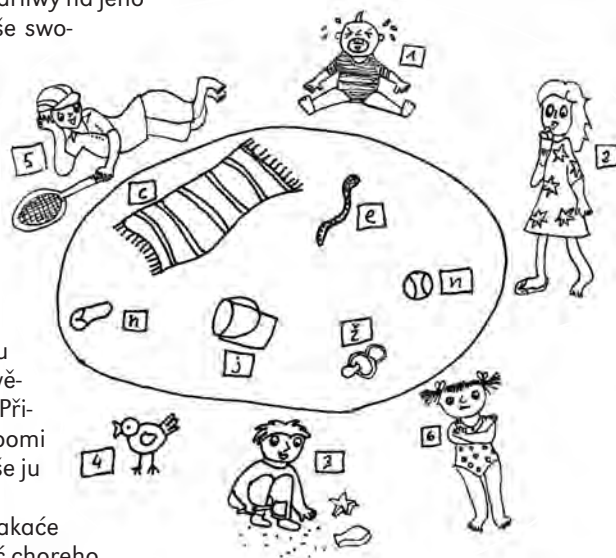
Dalše přecelstwo w Starym zakonju nasta mjez Rut a jeje přichodnej mačerju Noomi. Noomi bě w cuzbje swojeho muža a swych synow zhubila. Tuž chcye so do swojeho ródneho města Betlehema wrócić. Rut ju přewodžeše, byrnež bě to za nju puć do cuzby a wona njewědžeše, što ju tam wočakuje. Přichilnosť k swojej přecelce Noomi bě pak tak wulka, zo nochcyeš ju samu hić dać.

W Nowym zakonju namakaće stawiznu, kak je Jezus na wić choreho wustrowił. Jezus wozjewješe Bože słowo w Pětrowym domje w Kafernaumje. Na to zeńdže so telko ludźi, zo njebě ani městno před durjemi. Štyrjo přeceljo njesechu wićiweho na nosyde a chcychu jeho k Jezuzej

sej donjesć, zo by jeho hojił. Dokelž njemóžachu přez črjodu ludźi dóńc, wotkrychu třechu a pušćichu přecela tak k Jezuzej dele. Jako Jezus jich wěru widžeše, wuhoji wićiweho.

Přeceljo su woprawdže něšto wažneho a wosebiteho. Tuž přeju wam, lube džěci, dobry start do noweho šulského lěta a wam poboku wulkotnych přecelow!

Waša Katja Meyerowa

Při jězoru knježi wjesole žiwjenje. Bohužel je kóždyemu něšto do wody padnyło. Wuhódaće, komu što słuša? Hdyž rjaduće pisniki w prawym rjedže, wučitaće, hdy su so džěci při jězoru zetkali. Rys.: Katja Meyerowa

Swjedzeń w Hrubjelčicach

SET a Maćijec swójbja přepróšujetej 10. awgusta na pućowanje a swjedžen. Zetkamy so w 14 hodź. na Jaworkec/Maćijec dworje w Hrubjelčicach, Čěchorčanska 16. Wot tam chcemy po wokolinje pućowac. Po tym je w Hrubjelčicach kofej přihotowany. W 17 hodź. přizamkne so serbska ekumeniska nutrnosć z dekanom Scapanom a sup. Rummelom. Wot 18 hodź. wjeselimo so na koncert skupiny Šwintuchi. W bróžni budže bifej z jědźemi hosći přihotowany. Štóż chce k bifej přinošowac, njech něšto dobreho sobu přinjese. Přepróšeni su tež

wšitcy, kiž chcedža hakle na nutrnosć abo program přińc. Při sylnym dešču zetkamy so w 17 hodź. w Maćijec bróžni.

Domizniski dzeń

Njedźelu, 18. awgusta, swjeći Wojerowska staroměščanska wosada Serbski domizniski dzeń w Čornym Chołmcy. Na kemšach w Čornochołmčanskej cyrkwi, kotrež započnu so w 10 hodź., spěwa chór ze Židźinoho. Po kemšach jědže so ze zapřahami na swjedźenišćo w Krabatowym młynje, hdžež wustupitej našoj skupina ze wsy a pěstowarnja „Krabat“. Zakónčenje je wokoło 16 hodź.

Počesćenje w Dobruši

Sobotu, 24. awgusta, wopominaja w Dobruši južnje Budyšina 200. narodny Marje Simonoweje, sobuzaložerki Čerwjneho křiža. Wot 14 hodź. su wšitcy zajimcy přepróšeni na kofej, tykanc, hudźbu a narěče na dwór ródneho statoka wuznamneje Serbowki na Dróze Friedricha Engelsa 10. Wokoło 16 hodź. wotkryje so při ródny domje pomjatna tafla sakskeho rjadu Městnosće žonow. Po tym přepoda so zjawnosć wokoło 16.30 hodź. wopomnišćo na nawsy. Na počesćenje přepróšuje gmejna Dobruša-Huska.

Annemarie Simonowej z Trupina k 70. narodninam

Dnja 4. awgusta swjeći Annemarie Simonowa w Trupinje pola Rakec swoje 70. narodniny. Rodźena w Trupinje je tam hromadže z třomi sotrami a bratrom w serbskej Pawlikec swójbje wotrostła. Po žeńtwje 1976 bydleše zhromadnje ze swojim mandželskim Heinzom a pozdžišo tež ze swojimi třomi dźěćimi w staršiskim domje. Mjeztym ma šěsć wnučkow. Bohužel je hižo někotre lěta wudowa.

Wona chodžeše w Rakecach do šule a pozdžišo na Serbsku rozšěrjenu wyšu šulu w Małym Wjelkowje. We Wulkej Dubrawje nawukny powołanje wobdźěłanja metala, na Techniskej uniwersiće w Drježdžanach studowaše wučerstwo za powołanske šule za mašinotwar. Jako wučerka dźěłaše na powołanskich šulach w Budyšinje a Rakecach. Po léće 1990 bě potom wučerka na srjedźnej šuli w Rakecach a wot 2018 na Serbskej srjedźnej šuli w Budyšinje. Hišće džensa je jako wučerka, predikantka a tež pućowanska nawodnica aktiwna.

Bjezposrědnje po swojej konfirmaciji započła so jubilarica w Rakečanskej Młodej wosadze angažować. A tutón angažement, pozdžišo wězo w cyłej wosadze, wobchowa sej hač do džensnišeho.

W sydomdžesatych a wosomdžesatych lětach wobdźěleše so na přihotach a organizaciji ekumeniskich bazowych seminarow, přez kotrež bu Rakečanska wosada daloko znata. Wukony wosadneho fararja Jana Lazarja w tehdyšim žiwym nadregionalnym hibanju zawostajichu w njej do džensnišeho hłuboki začić.

Wot 1974 hač do 2014 bě tři lětdžesatki člonka Rakečanskeho cyrkwinskeho předstejicerstwa. Džensa dźěla sobu w před-

Jubilarica Annemarie Simonowa

Foto: priwatne

sydstwje wulkowosady Hornjołužiskeje holandskeje a hatneje krajiny. Wot 2014 do 2020 zastupowaše zajimy Serbow w krajnej synodze ewangelsko-lutherskeje cyrkwy Sakskeje. Wot lěta 2001 skutkuje na mnohich njedzelach tež jako predikantka.

Annemarie Simonowa přeje sej stabilnu a aktiwnu wosadu, kotraž ludžom zepěru skići a njewotwisnje wot ličby Božich službow křesćansku wěru posrědkuje. Zachowanie wěry a daledawanje Božeho słowa, hač w němskej abo serbskej rěči, wostanje jej wažne.

Hižo w dźěcatstwje, w swójbje a pěstowarni w Komorowje, słušeše serbskosć k jeje žiwjenju. Jeje dźěd Handrij Pawlik, pěstowarka Marka Elina a wučer Bohuwěr

Ela dźiwachu na wužiwanje serbskeje rěče. W Rakečanskej šuli pola knjeni Wukašoweje, knjeni Hedwigoweje a knjeza Handrika a wosebje na Serbskej rozšěrjenej wyšej šuli w Małym Wjelkowje pola knjeza Meltki móžeše swoje kmanosće w serbšćinje wudospoćnić. Za wšo je džensa dźakowna.

Knjeni Simonowa wobžaruje, zo je so ličba serbskich kemšow w Rakecach něhdze wot lěta 1970 hač do lěta 2000 wostajnje pomjeńšila. Tehodla je 2008 namjetowała, po Bukečanskim přikładze tež w Rakecach založić Bjesadu. Z džensnišim mnóstwom serbskich resp. dwurěčnych Božich službow je nětk spokojom. Jubilarica pěstuje wjele zwiskow k Serbam we Łužicy a samo do Serbina w Texasu. Tute městno potomnikow serbskich wupućowarjow móžeše hižo dwójce wopytać, jako přebywaše pola swojeje džowki w Texasu.

Hdyž chcedža jeje dźěći jej wosobinsce k narodninam gratulować, njeje to za najmlódšeho syna Christofa žadyn problem. Wot toho časa zo staj Simonec mandželskaj před něšto lětami do pódlanskeho twarjenja na statoku přechahnyłoj, bydli wón ze swojej swójbju w domskim. Tak ma přez dwór krótki puć k maćeri. Hižo dlěši puć ma jeho bratr Sven, kotryž je nětko w Mnichowje doma. Hišće dalši puć ma jeju sotra Katharina, kotraž bydli wot lěta 2001 w Little Elm w Texasu.

Přeju jubilarce, zo dojedu wšitcy sčasom na narodniny do Trupina, zo by móhła swój čestny dzeń w kole cyćeje swójbje woswjećić. Do přichodnych lět přeju jej strowotu, wjele mocow a dobre poradženje wšitkich jeje předewzaćow.

Günter Holder

Na wopyće pola biskopa Bilza w Drježdžanach

Póndzelu, 24. junija, wopytaštaj zapóslancaj Serbskeho sejma dr. Měrcin Krawc a Tomaš Čornak hromadže z Gunnarom Krawcom sakskeho krajneho biskopa Tobiasa Bilza w jeho kencliji w Drježdžanach. Zetkanje wotmě so w jara přecelnej atmosferje, tak zo móžachmy naše mysle, pozicije a přeca předstajić. Biskop Bilz bě fascinowany wo ideji „selbstermöglichung“ (Selbstermöglichung), dokelž twori identifikaciju a spožča energiju, w cyrkwi kaž w towaršnosći. Zdobom rozprawješe, zo napjatosc mjez zachowanjom a wobnowjenjom tež z cyrkwy znaje a zo je woboje trěbne – w dobrej a zmysłapotej balansy. Naposledk přeješe nam móc a wutrajnosć za naš proces. Smy so přez tutu składnosć zetkanja jara wjeselili.

Gunnar Krawc
z němčiny T.M.

Biskop Tobias Bilz (srjedža) z Gunnarom Krawcom ze Šwikawy (nalěwo) a zapóslancem Serbskeho sejma dr. Měrcinom Krawcom z Delnjeho Wunjowa

Foto: Tomaš Čornak

Na slědach prjedownikow po Budyskim kraju

Skupina potomnikow texaskich Serbow spočatk meje we Łužicy přebywała

Sobotu, 4. meje, podach so ze skupinu 36 potomnikow serbskich wupućowarjow do Texasa na jězbu po Budyskim kraju. Wjetšina z nich bě přeni raz na wopyće we Łužicy. Wot pohladu bě, hromadže sej někotre wjeski wobhladać, z kotrychž běchu jich prjedownicy do Ameriki wupućowali, kaž tež žiwjenske stacije fararja Jana Kiliana, kiž bě wupućowarjow nawjedował. Tuž běchu Delany pod Hromadnikom naša přerjona stacija. Na tampuču sposrědkowach někotre informacije wo Delanach a serbskich stawiznach ródneje wsy Kiliana. Wot hłowneje dróhi, hdžež dyrbjachmy wulki bus stejo wostajíc, nóżkowachmy k poslednjemu dworej na kóncu wsy, k něhdyšemu Kilianec statokej. Před wopomnjenkej tafli zestupachu so ameriscy wopytowarjo za skupinski wobraz.

Po krótkim wuchodžowanju po Delanach běchu Bukecy přichodny cil. Tu powita nas farar Haenzen a poda skupinje krótki dohlad do zašłosće a přitomnosće swojeje wosady, z kotrejež wulki džěl wupućowarjow pochadžeše. Wulka rozbudzenosć knježeše na wosadnym kěrchowje, jako Američenjo na kóždym druhim narownym kamjenju swójbne mjena wuhladaču, kotrež ze swojich rodoštomow znaja a kiž su tu we Łužicy cyle wšedne, nic pak w Americe. Po krótkimaj přestawkomaj we Worcyňu při hrodze a w Nječornju załožichmy do Blócanskeho hosćenca, hdžež bě wobjed skazany. Po naprašowanju wćipneje korčmarki, zwotkel wulka skupina jendzelskorěčnych hosći pochadža, so w krótkej rozmołwje wukopa, zo běchu něhdy tež někotři z jeje swójbny wupućowali, ale do Awstralskeje. Po rozžohnowanju korčmarka skupinje w busu hišće w durjach stejo kiwaše, štož bě za hosći jara hnujacy wokomik.

Po připołdneje přestawce wostachu

Wobdžělnicy zajězda „Texas Wendish Heritage Tour“ při pomniku Jana Kiliana w Kotecach

Žarki zboka ležo, dokelž njemóžachmy z wulkim pućowanskim busom do wjeski nutř. Ze samsneje přičiny wotstajichmy jězdźidło potom na zapadneje kromje Kotec a podachmy so pěši do wsy k cyrkwičce z pomnikom za Jana Kiliana. Po puću mějach džakowano škričkowanskemu aparatej a słuchatkam skladnosć, hosćom běžo něšto wo wuwicu serbstwa w kónčinach wuchodnje Budyšina rozklásc. Pytajo za starymi narownymi pomnikami možnych prjedownikow pak dyrbjach jich přeslapić, wšako je so Kotečanski kěrchow při cyrkwi hižo dawno zrunał a z nowym na kromje wsy narunať, tak zo njejsu hižo žane starše pomniki zachowane.

Wróćo w busu prašeše so nawoda texaskeje delegacije dr. Gerald Kieschnick (Chěžnik) swojich sobupućowacych za jich začučemi, po tym zo běchu „Mekku“, potajkim Kotecy, wopytali. Bě wočiwidne, zo je jich wopyt na Kilianowym skutkowanišću jara hnuť. Hewak zajimowachu so ludžo wotpowědnje kónčinje, w kotrejež by-

dla, nimo serbskich stawiznow wosebje tež za pólné plody, kiž po puću wuhladaču, a za dalše zasadne prašenja wjesneho žiwjenja, kaž na příklad zastaranje wjeskow z pitnej wodu resp. wotwodžowanje woplóčkow.

W Barće, hdžež bě naša přichodna stacija, wobhladachmy sej wjesny ansambl z wosadneje cyrkwy, faru, hosćencom a cyrkwinskej šulu z 18. lětstotka, kiž je so tule nimale kaž za čas Kiliana zachował, wothladajo wot stareho kěrchowa wokoło cyrkwy. Přiwšěm skići Bartu dobru skladnosć, so do swěta prjedownikow zamyslić a sej předstajić, kajke běše jich žiwjenje tule na lužiskich wsach. Jedna wobdžělnica so z wulkej prócu sylzam wobaraše, jako sej wuwědomi, zo steješe po wšěm zdaću před samsnym šulskim twarjenjom, do kotrehož běchu jeje z Bukojny pochadžacy prjedownicy chodžili.

Mjeztym běchmy hižo wjacore hodžiny po puću a při coplem a slónčnym wjedrje bě někotrym sobujěducym pomaťu napinace, tuž pozastachmy hišće w Malešecach, hdžež je cyrkej wšednje wotewrjena, štož hosći jara zwjeseli. Tež z tudyšich wjeskow běchu někotři prjedownicy jednotlivych člonow skupiny wupućowali, tak zo spóznachu woni znowa wjele znatych mjenow na wopomnjenkej tafli za padnjenych swětoweje wójny w cyrkwi. Na wróćopuću do Budyskeho hotela zwučowachmy hišće někotre serbske floskle, zo bychu je hnydom při wječeri we „Wjelbiku“ natožować móhli.

Při rozžohnowanju na Serbskich hrjebjach so wšitcy wutrobnje podžakowachu za dohlad do domizny swojich prjedownikow, kiž bě so na tutym nalětnim dnju po dosahacych deščach ze swojeje najrjeńšeje, zeleneje strony pokazała.

Julian Nyča

(Wo tutym zajězde hlej tež PB 6/2024)

Po wopyće Bukečanskeje cyrkwy so wopytowarjo z Texasa po kěrchowje rozhladowachu.

Foće: Julian Nyča, Marian Wiederhold

„Maćer Simonowa“ – serbska samaritanka z Dobruše

K 200. narodninam Marje Simonoweje, sobuzaložerki sakskeho Čerwjeneho křiža

Dnja 26. awgusta 1824 narodži so na statoku serbskeje Janašec swójby w Dobruši holčka. Wona bě njemandželske džěčo Hany Janašec, dzowki bywšeho knježeho korčmarja w Dobruši, a Jana Hawka, wowčerja w susodnych Dženikcach. W Michałskej cyrkwi w Budyšinje wukrčichu holčku na mjenje Marja Salome.

Hać do swojeho dwanateho žiwjenskeho lěta chodžeše Marja w susodnych Hnašecach do šule. Po smjerći džěda a wovki dyrbbejšej mać a dzowka swójbný statok wopuščić. Tak wuda so mać 1836 na zwudowjeného chěžkarja Jana Lehmana do Małych Debsec, zwotkelž Marja nětko do Hornjeje Hórki do šule chodžeše. Po wosmym lětniku zakonči šulski čas 1838 ze znamku „wuběrny“ a ze serbskej konfirmaciju pola fararja Handrija Bróska w Budestecach.

Kaž wjele młodostnych z Łužicy čehnješe Marja Janašec potom na službu do Drježdźan. 22lětna wuda so tam 1846 w Křižnej cyrkwi na wudowca Johanna Carla Gottloba Roßbecka, kotryž bě džělaćer při kralowskim dworje. 1853 so mandželstwo rozwjedže.

Hišće samsne lěto so wona w Křižnej cyrkwi znowa zwěrowa. Druhi mandželski bě překupc Friedrich Anton Simon, wobseđer wobchoda za canki a běle šaty na Starych wikach. We wosobnym wobchodze młoda žona nětko sobu džělaše.

Lěto po kwasu narodži so služownej Simonec mandželskeju dzowka Eugenie Olga, kotraž pozdžišo wuzna, zo je překupc Anton Simon jeje nan. Marja Simonowa holcu jako swoju dzowku wudawaše a ju

dzeń do swojeje smjerće adoptowaše. Mandželski so 1863 swojeho wobchoda wzda a jón swojej žonje přewostaji. Samsne lěto spožči so jej byrgarske prawo města Drježdźan.

Za čas Prusko-rakuskeje wójny 1866 přizjewi so Marja Simonowa za dobrowólnu službu w Drježdźanskich lacaretach. Wottam pósłachu ju na bitwišćo pola džensnišeho Hradec Králové, hdžež wšu njesmilnosć krawneje wójny dožiwi. Při swojim džěle njerozeznawaše mjez přećelemi a njeprěćelemi, ale staraše so wo zranjených woběju wójnskeju stronow. Při tym zezna rakuskeho wyšeho leutnanta Rainera Slatinskeho, kotryž sta so jeje hladanski syn a trajny přewodžer.

Po wójnje powoła krónprincesna Carola, pozdžiša sakska kralowna, Marju Simonowu do direktorija Albertoweho towarstwa. W tutym žónskim towarstwie, kotraž pozdžišo do Čerwjeneho křiža přeńdže, přepoda jej dohlad nad hladarkami chorych a nawodnistwo hladanja chudých chorych.

W Němsko-francoskej wójnje 1870/71 nawjedowaše Marja Simonowa skupinu hladarkow Albertoweho towarstwa a staraše so wosebje wo zarjadowanje lacaretow. Tež z němskim kanclerom Otto von Bismarckom so zetka. Humanitarne zaslužby „maćerje Simonoweje“, kaž jej rěkach, so daloko přez němske hranicy šěrjachu. Samo „čestnu byrgarku Europy“ ju mjenowachu a jej ze wšelakich krajow cyły rjad kejžorskich a kralowskich wuznamjenjenjow spožčichu.

Po wójnje Marja Simonowa swój wob-

Marja Simonowa (1824–1877)

chod w Drježdźanach předa a kupi w bliskej wsy Loschwitz kubto we winicy nad Łobjom. Tu załoži 1872 pod mjenom „Deutsche Heilstätte“ hojernju za wójnskich inwalidow, kotruž hać do swojeje smjerće nawjedowaše.

Wo swojim džěle napisa Marja Simonowa knize. W přenjež z lěta 1872 rozprawješe wo swojich nazhonjenjach při hladanju chorych we wójnje. 1876 scěhowaše wučbnica wo teoriji a praksy hladanja chorych

Při wšej stawje Marja Simonowa na swój serbski pochod njezapomni. Na bitwišćach, wosebje pola Hradec Králové 1866, bě jej maćerna rěč jara wužitna. Ze serbsččinu, kotruž hišće derje wobknježeše, móžeše so w lacaretach ze zranjenými wšelakich słowjanskich ludow dorěčeć. Tež dorozumjenje z českými wobydlerjemi we wokolinje bitwišća bě jej jara wužitne. Dale je znate, zo ze serbskimi hladarkami sakskeho Albertoweho towarstwa rady serbsce rěčeše. 1871 serbski časopis zwěsći: „Knjeni Simonowa nam Serbam česć čini!“

Maćerščinu pak jenož w swojim powołańju njewužiwaše, ale měješe tež nutrkowny počah k njej. Hodžijski farar Jaroměr Hendrich Imiš wobswědči, zo chodžeše Marja Simonowa k njemu na serbsku spowědž a serbske kemše, kiž so štyri króć wob lěto w Křižnej cyrkwi w Drježdźanach wotměwachu.

W starobje 52 lět Marja Simonowa 20. februara 1877 zemrě. Dołhi čah žarowacych přewodžeše ju wot Drježdźanskeho hroda na pohřebnišćo swj. Trojicy w měščanskim džělu Johannstadt. W rozprawje wo jeje čestnym chowanju Drježdźanske němske nowiny wuraznje na to pokazachu, zo bě zemrěta „Serbowka z wokoliny Budyšina“.

Trudla Malinkowa

Domske něhdyšeho Janašec statoka w Dobruši w lěće 1911. Tu je so Marja Simonowa rodž. Janašec 1824 narodžiła a hać do swojeho dwanateho žiwjenskeho lěta wotrostła.

Repro: zberka Trudla Malinkowa, Jürgen Helfricht

Posledni serbscy fararjo w serbskich wosadach sakskeje krajneje cyrkwyje (23)

Měrcin Fulant we Łupoji (hač do 1981)

Měrcin Fulant (Martin Pfuhand) narodźi so 15. oktobra 1913 jako třeće a poslednje dźěćo do swójby mulerja w Koporcach. Nan bě Serb, mać z Freiberga pochadźaca Němka. W swójby a we wsy so serbsce rěčeše. Hólc wotrośe z dwěmaj staršimaj sotromaj. Ludowu šulu wopyta w Bukecach, hdžež bě tehdy Arnošt Lodni kantor a šulski nawoda. Hromadže z dalšimi serbskimi dźěćimi přebywaše jako šulski hólc dwójce w Čechach na wočerstwjenju. 1928 bu wot fararja Gustawa Mjerwy na serbskich kemšach w Bukečanskej cyrkwi konfirměrowany.

Wot 1927 do 1933 chodžeše Měrcin Fulant na Krajnostawsku wyšu šulu w Budyšinje. Po tym chcyše so podač na studij, tola nan bě dźěło zhubił a njemóžeše dalše wukublanje syna płaćić. Pjenježna podpěra wotwonka jemu skónčnje tola studij zmóžni. Wo tym Fulantowy rowjenk Gerhard Wirth pisaše: „Towarstwo pomocy za studowacych Serbow je chudeho studenta Fulanta podpěrało.“ (PB 10/1988) Fulantowa džowka pak so tež na priwatnu pomoc dopominaše: „Jenož přez finacielnu podpěru muža z Bukečanskeje wosady bě jemu móžno ... teologiju studować.“ (PB 4/2010)

1933 na Lipsčanskej uniwersiće imatrikulowany absolwowaše Měrcin Fulant wšón studijny čas w Lipsku. W semesterkich prózdnicach wobdžěli so trójce na Serbskim homiletiskim seminarje pola serbskeho wyšeho fararja Gustawa Zarjenka w Chwaćicach, zo by so na zastojnstwo w Serbach přihotował. W léće 1935 bě předsyda Hłowneje schadžowanki serbskeho studentstwa, na což Gerhard Wirth pozdžišo spominaše: „Fulant bě z cyłej dušu Serb. Rady je chodźił na naše schadžowanki a je tež jedne léto byl z hłownym staršim w ćežkim času fašizma. Na 100. schadžowance je so wjele rěčało wo něhdyšich hłownych staršich. Fulantowe mjeno so ani naspomniło njeje. Kajki to njedźak!“ (PB 10/1988)

Po přenim teologiskim pruwowanju, kotraž nalěto 1939 w Lipsku zložil, posłaču Měrcina Fulanta jako wikara do Ketic, do susodstwa jeho ródneje Bukečanskeje wosady. Nazymu samsneho léta pak jeho do wojakow scáhnychu. Wójnske léta služěše jako posředkowan powěsćow w lětarstwje (Luftnachrichtentruppe), spočatnje w Francoskej, wot léta 1941 hač do kónca wójny w Ruskej.

Jako wojak woženi so Měrcin Fulant 19. februara 1941 z Hanu-Ruth Mjerwic, młódšej džowku Bukečanskeho fararja Gustawa Mjerwy. Hdyž nacionalsocialisća je je nana w januarje 1942 z Bukec do něm-

Mandželskaj Měrcin Fulant a Hana-Ruth rodź. Mjerwic jako wuměnkarije w léće 1982

Foto: archiw PB

skich kónčin wuhnachu, přečahny młoda žona ze staršimaj do Oelsy pola Dippoldiswalde. Tam narodźi so Fulantec mandželskimaj 1943 džowka Julia, kotraž wosta jeju jeničke dźěćo. 1946 wróci so farar Mjerwa z mandželskej, džowku a wnučku do Bukec, hdžež přewza zdobom zastojnstwo serbskeho wyšeho fararja a wot 1949 serbskeho superintendenta.

Kónc wójny přińdže Měrcin Fulant do jendželskeje jatby, z kotrejež jeho hižo w juliju 1945 zaso pušćichu. Njewróci pak so hnydom do Łužicy abo k swójby do Oelsy, ale dźěše do Bethela pola Bielefelda. Połdra léta dźětaše tam w znatych Bodelschwinghskich wustawach jako hladar duchownje zbrašenych.

Hody 1946 nawróci so Měrcin Fulant do domizny a přesydlil so w awgusće 1947 z mandželskej a džowku jako wikar do Łupoje. Tu naslědowaše fararja Arnošta Hornčerja, kotrehož běchu do Hućiny powołali. Po druhim teologiskim eksamenje nazymu 1948 bu Měrcin Fulant 12. decembra 1948 wot swojeho přichodneho nana Gustawa Mjerwy ordiněrowany. Wón wosta cyłkownje 34 lět we Łupoji, hdžež bě posledni serbski a scyła posledni farar tu teje małeje wosady na kromje hole.

W powójnskim času čakachu na jeho

najprjedy twarske dźěta na cyrkwi a farje, wšako bě so při wojowanjach w aprylu 1945 we Łupoji tójšto zničilo. Za jeho zastojnski čas bu nowogotiski Boži dom dwójce wobnowjeny, při čimž je farar wjele při twarskich dźělach sobu pomhał.

Měrcin Fulant ćerpješe pod kiprej strowotu. W běhu lět schori wospjet na zahorjenje płucow. Tež nuzy psychiskeho razu jeho trapjachu a jemu wosobinske žiwjenje a zastojnske dźěło počězowachu. Po swědčenju Gerharda Wirtha je Měrcin Fulant Łupjanskej wosadze „z wulkej swěru, ale tež z wjele nuzami, služil hromadže ze swojej mandželskej“. (PB 10/1988) Hana-Ruth Fulantowa wukonješe kantorsku službu a tež hewak dźěło swojeho muža podpěrowaše.

Nastupajo serbske cyrkwinske zastaranja rěkaše 1954 z Łupoje: „Serbske Bože služby so wotměwaju kóždu třeću nje-dželu.“ (PB 1/1954) Po ertnej zdžělenje Gerharda Wirtha z léta 1985 swječeše farar Fulant „hač do 1970 jónu wob mēšac serbske kemše a by to rady dale činił, ale wosadni njesu přišli“. Siegfried Albert poda wo Łupoji informaciju: „Poslednje serbske kemše běchu jutry 1977.“ (PB 6/1994) Dalše wotměchu so tu skladnostnje Domowinskeho swjedženja w Radworju w juniju 1994.

Na konwentach serbskich duchownych a na nadregionalnych serbskich zarjadowanjach kaž kubłanskich a cyrkwinskih dnjach so farar Fulant njewobdžěleše. W zanjesej Łupoji bě z mandželskej wróćo sčehnjeny žiwy. 1960/61 prócowaše so wo wuprózdňene farske městno w Hrodzišću, hdžež pak cyrkwinske předstejićerstwo jeho wotpokaza.

27. awgusta 1981 podaštaj so Fulantec mandželskaj na wuměnk a přesydlitaj so do Budyšina. 1983 počerpi Měrcin Fulant infarkt wutroby. Přeni džen jutrow, 7. apryla 1985, wón w Budyšej chorowni zemřě. Swój posledni wotpočink namaka na Tuchorskim pohrjebnišću.

Po smjerći mandželskeho bydleše Hana-Ruth Fulantowa hišće lětdžesatkaj jako wudowa w Budyšinje. Hač do wysokeje staroby z krutej strowotu žohnowana skutkowaše sobu, hdžež ju we wosadnym dźěle trjebachu, wosebje jako pomocna kantorka we Łupjanskej, Chwačanskej a Budyšej Pětrskej wosadze. Hačrunjež běžnje serbsce njemóžeše, čitaše Pomhaj Bóh, zajimowaše so za serbske cyrkwinske žiwjenje a podpěrowaše je z pjenježnymi darami. Wona zemřě 10. decembra 2006 w starobje 92 lět a bu poboku swojeho mandželskeho na Budyskim Tuchorju pochowana.

Trudla Malinkowa

Pozawnowy chór w Poršicach stolětny jubilej woswjećil

Nimo Bukečanskeho pozawnoweho chóra woswjećil lětsa tež Poršiski 100. jubilej swojeho založenja. Před sto lětami bě so dźesać młodych muži z Kumšic, Konjec, Kubšic, Poršic a Nowych Poršic rozsudziło, založić pozawnowy chór. Wšitcy přislušaču tehdyšemu towarstwu młodźencow Poršiskeje wosady. Mnozy běchu w juliju 1922 wulki pozawnowy swjedzeń w Budyšinje wopytali. Na to předpožili Martin Zimmermann z Nowych Poršic w februaru 1924 namjet k založenju pozawnoweho chóra, štož zbudži žiwy wothłós. Spěšnje skazachu instrumenty a noty. Trěbne 742 hriwnow zapłaćichu dujerjo sami, štož bě w tehdyšim času po inflaciji wulki wosobinski wopór. Na kermušu 1924 bě chór, zesyljeny z Budyskimi dujerjemi, přeni raz na kemšach slyšeć.

Na započatku njemějachu chóroweho nawodu. Hakle 1929 móžachu kantora Richarda Iselta za tute zastojnstwo zdobyć. Po jeho wotchadže z Poršic přewza nawodnistwo 1939 na dołhi čas Martin Zimmermann.

Wójna zawostaji mjez dujerjemi wjele prózdnych městnow. Ale hižo na swj. Jana 1945 běchu na Poršiskim kěrchowje zaso zwuki pozawnow slyšeć. W běhu přichodnych lět so wjele nowych dujerjow přidruži.

Po smjerći Martina Zimmermanna přewza 1981 superintendent n. w. Gottfried Arnold z Budyšina, kotryž bě sam aktiwny dujer, Poršiski pozawnowy chór. Wosebje zwjazany čuješe so z kapału na pohrjebnišću w Kubšicach, kiž bu za jeho zastojnski čas poswjećena. Přez wjele lět wuhotowachu so nětko měsacne kemše w Kubšicach z dujerskej hudźbu. Wutrobna naležnosć bě sup. n. w. Arnoldej wukubtanje młodych dujerjow. Tak měješe na přikład 1996 wulku skupinu dwanaće započatkarjow. Za jeho čas nastachu tež dobre zwiski k pozawnowemu chórej w Fintel (cyrkwinski wokrjes Rotenburg/Wümm), kotraž zdžela hišće dźensa wobsteja. K 75lětnemu jubilej 1999 mějachu 34 dujerjow. Tehdy přepoda Gottfried Arnold, kotryž bě mjeztym we wysokej starobje, nawod chóra do rukow kantorki Claudije Witschas z Kumšic.

Dźensa mamy 24 aktiwnych dujerjow w starobje 19 do 85 lět. Posledni kónec tydženja w meji swjećachmy naš wosebity jubilej. Sobotu popołdnu běchmy z kremseromaj po puću a hrachachmy na městnach, hdžež měješe chór w prjedawšich lětach swoje zwučowanske hodžiny. Za wječor běchmy sej tež něhdyšich dujerjow přeprošili, zo bychmy so z nimi zhromadnje w słowje, wobrazu a zwuku na jězbu do zašłosće podali. Njedzela wuhotowachmy hromadže z dalšimi pozawnowymi chórami wulkowosady jubilejnu Božu službu.

Nadźijamy so, zo naš pozawnowy chór hišće dołho wobsteji a so přeco zaso w młodži. Je rjenje dožiwić, hdyž mužojo a žony, ale tež dźěci a młodostni začuwaja, zo je hudženje w křesćanskej zhromadnosći wulke wobohaćenje za swójske žiwjenje. „Chwalće Boha z pozawnamy!“ Po tutej namotwje z bibliskich časow chcemy so dale mčić.

Matthias Witschas
z němčiny T.M.

Dujerjo z Poršic a wokoliny po swjedźenskich kemšach 26. meje skladnostnje stolětneho jubileja Poršiskeho pozawnoweho chóra

Foto: wosada Poršicy

Zetkanje Bjesady we Wuježku

Na lěčne zetkanje Bukečanskeje Bjesady běchu Krygarjec mandželskej štwórtk, 27. smažnika, k sebi do Wuježka přeprošyloj. Přichwatani Bjesadowarjo a hosćo so spočatnje nadźijachu na chwilk wuchodžowanja po Krygarjec rjanej zahrodže. Temu pak wjedro mójnje překowaše, přetož tołsta mróćel nad Wuježkom lubješe skerje trěbny dešć a znjemóžni wječork pod hołym njebjom. Njehladajo na to dopraži Mato kołbaski wonka a hižo přitomni hosćo hromadže z Janinu wulke blido w kuchni přihotowachu, při kotrymž wšitcy dwanaćo městno namakachmy. K praženym kołbaskam běchu hosćo wšelake přikuski sobu přinjesli a wo napoje běchu so Krygarjecy postarali.

Po tym pokaza hosćicel bohatu ličbu fotow wo stajenju a mjetanju meje kaž tež wo hotowanju žonow a holcow serbskeje drastoweje skupiny. Tutón swjedzeń wšak bě so na zakładže iniciatiwy Bukečanskeje Bjesady ze zapřijećom šerokich kruhow wobydlerstwa přewjedł. Přitomni dalewje dženju naložka přihtosowachu.

Do spěwnikow hladajo dachu hosćo bórže tež rjanym serbskim ludowym spěwam zaklinčeć. Přespěšnje za wjetšinu hosći so tutón zadesćowany lětni swjedzeń po někotrych spěwach zakonči.

Krygarjec mandželskimaj we Wuježku slyša wutrobny džak za rjany serbski wječork w jeju hospodliwym domje pod rjanymi lužiskimi horami!

Arnd Zoba

Wustajeńca pućuje

Wustajeńca „30 lět Towaristwo za spěchowanje serbskeje rěcy w cerkwi“, kiž nasta po koncepciji Christiany Piniekoweje a kiž bě wot apryla do kónca julija w Choćebuskim Serbskim domje přistupna, pokazuje so wot 3. awgusta hač do 31. oktobra w Serbskej cyrkwi we Wětošowje. Tamniše Spěchowanske towarstwo za dwójnu cyrkwu bě wo to prošyło, zo by so dwurěčna wustajeńca w turistiskej sezonje we Wětošowje spřistupniła. Oficialne wotewrjenje budže 11. awgusta w 14.00 hodž. z přednoškom Hartmuta Leipnera. Město Wětošow a Serbska kulturna informacija kaž tež cyrkej EKBO wustajeńcu podpěruja. Dalše naprašowanje předleži za 2025 z Gołkojskeje wosady.

Christiana Piniekowa

Powěšće

Praha. We wobłuku konferency „Biblicka řeč zapadnych Słowjanow“, kotraž so 28. a 29. junija na katolskej fakulce Karloweje uniwersity w Praze wotmě, přednošowaše Hartmut Leipner z Choćebuza na temu „Wot přenjeje serbskeje fible k Nowemu testamentej Fabriciusa“. Při tym předstaji

a džakowaše so jemu za dołholětne sobudžěło w předsydstwje.

Njeswačidło. Njedzelu, 14. julija, wotewrěchu w tudyšim domizniskim muzeju při nawsy 53. wosebitu wustajeńcu, kotruž je zestajil člon towarstwa Handrij Wirth k temje „Šulstwo w Njeswačidlskej wosadze z časa po reformaciji hač do 1945“. Přehladka je hač do oktobra kóždu njedzelu wot 13.30 hodž. do 17 hodž. wotewrjena.

Spěwny wječork Bukečanskeje Bjesady wotmě so kónc smažnika pola Krygarjec we Wuježku (rozprawa hlej str. 7).

Foto: Mato Krygař

wuwice systema zažneho pisanja delnjoserbskeje řeče.

Bukecy. Rjana ličba Serbow z Bukečanskeje wosady gratulowaše 11. julija Arndej Zobje k jeho 80. narodninam. Jubilar měješe hižo spěwne zešiwki spřihotowane a tak wuwi so rjane popoždnje ze serbskimi spěwami a serbskej bjesadu. Na narodninach so zetkać a při tym serbsku zhromadnosć hajić je hišće rjana tradicija w Bukecach. W nadawku předsydstwa SET gratulowaše předsyda Mato Krygař jubilaraj

Pomhaj Bóh
časopis ewangelskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawaćelej: Serbski wosadny zwjazk, Farski puć/Pfarweg 6, 02633 Hodźij/Göda; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Priwatny puć/Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen

Zamohwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591 600711, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)

Čišć: Lessingowa čišćernja, Kamjenc
Vertriebskennzeichen: 2 B 13145 E

Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakladnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625

Abonement a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Kreissparkasse Bautzen
IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67
BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh spěchuje so wot Załožby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiražki z dawkowych srědkow na zakładze hospodarskich planow, wobzamknjenych wot Němskeho zwjazkowneho sejma, Krajneho sejma Braniborskeje a Sakskeho krajneho sejma.

Lětny abonement plaći 15 eurow.

Dary

W meji je so darilo za Pomhaj Bóh 5 eurow. W juniju je so darilo za Bibliju 2.0 50 eurow a za Pomhaj Bóh 20 eurow a 15 eurow. Bóh žohnuj dary a darićelow.

Spominamy

Před 40 lětami, 11. awgusta 1984, zemřě misionarka **Frieda Wjelic** we Velberće w Porynskej. 1897 do swóby skařarja a žiwnosćerja w Kubšicach narodžena, chodžeše w Bošecach do šule a bu w Poršicach konfirměrowana. Jeje bratr Jurij Wjela sta so ze serbskim wučerjom a spisowaćelom. Při smjertnym tožu swojeje sotry slubi, swoje žiwjenje stajić do služby Chrystusa. 1921 zastupi do maćerneho domu diakonisow w Elbingerodže w Smolinach. Po džěle jako chorobna abo wosadna sotra na wšelakich městnach w Němskej rozsudži so za wonkowne misionstwo. 1928 džěše w nadawku Marburgskeho misionstwa do Chiny. Pod njelochkimi poměrami skutkowaše 21 lět dołho w prowinciji Yunnan. Hdyž po komunistiskej rewoluciji wšěch misionarow z kraja wuhnachu, wróći so Frieda Wjelic 1949 dom. Wosta w Zapadneje Němskej a skutkowaše wot

1949 do 1972 w klinice w Oberurselu. Jako wuměnkarka wuda 1974 swoje dopomnjenki na misionseke džěło w Chinje w knižce „Darum gehe hin“. Serbski přeložk dopomnjenkow wozjewi so wot 1977 do 1979 w pokročowanjach w Pomhaj Bóh. Poslednje žiwjenske lěta přebywaše Frieda Wjelic w domje diakonisow we Velberće. Wona bě poslednja ewangelska Serbowka, kotraž je we wonkownym misionstwie skutkowała. Wot lěta 2008 dopomina na nju čestna tafla před jeje ródny dom, Nawjes 12, w Kubšicach. T.M.

Přeprašujemy

04.08. 10. njedzela po Swjatej Trojicy
10.15 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michalskej cyrkwi (sup. n. w. Malink)

04.08. póndzela
ekumeniski nyšpor w Budyšinje składnostnje šulskeho zastupa (farar Haenchen, kanonik Šćapan)

09.08. pjatk
17.00 spěwny wječork w Hodźiju na farskej luce

10.08. sobota
14.00 swójbne pućowanje, po tym dworowy swjedžen
17.00 nutrnosć w Hrubjelčicach pola Maćijec (sup. Rummel, kanonik Šćapan)

11.08. 11. njedzela po Swjatej Trojicy
12.00 nutrnosć w serbskim rozhtosu (sup. n. w. Malink)

18.08. 12 njedzela po Swjatej Trojicy
10.00 dwurěčne kemše w Čornym Chołmcu, po tym program Serbskeho domizniskeho dnja (sup. n. w. Malink, farar Reichelt)
14.00 lěsne kemše na Dubiču pola Rakec

15.08. štwórtk
18.30 Bjesada na farje w Bukecach

25.08. 13 njedzela po Swjatej Trojicy
09.30 Serbsko-němske kemše na Šusteroc dworje w Trjebinje (fararka Malinkowa, predikant Hermaš)

12.00 nutrnosć w serbskim rozhtosu (sup. Rummel)

14.00 Serbsko-nimska ekumeniska namša w Žłym Komorowje (farař Schwarz, farař Jäkel)

01.09. 14. njedzela po Swjatej Trojicy
10.10 kemše ze serbskim podžělom w Budyšinje před Michalskej cyrkwi (farar Höhne)

02.09. póndzela
16.30 zmkanje KSN a póseženje předsedařstwa w Serbskim wosadnym zmkanišću w Chmjelowej